

URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>.

3. Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. № 641. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#n12>.

4. Тітова Г. В. Роль фізичної культури і спорту у патріотичному вихованні старших підлітків. *Інноваційна педагогіка*. 2023. № 61(2). С. 15-17.

5. Микитчик В. Досвід патріотичного виховання в сучасній системі освіти України. *Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення*. 2023. С. 53-61.

6. Жевага С. І. Роль фізкультурної освіти у патріотичному вихованні молоді. *Проблеми освіти*. 2012. № 72. С. 46-50.

Віктор ПОНОМАРЕНКО

викладач кафедри

адміністративно-правових дисциплін

Донецького державного

університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРОТИДІЇ КІБЕРБУЛІНГУ СЕРЕД ДІТЕЙ В УКРАЇНІ

У цифрову епоху дедалі більшого поширення набуває кібербулінг – форма насильства, яка здійснюється через цифрові засоби комунікації, зокрема соціальні мережі, месенджери, ігрові платформи, відеохостинги. Особливої актуальності це явище набуває серед дітей, які є активними користувачами Інтернету, проте не завжди усвідомлюють ризики та межі безпечної поведінки онлайн. Кібербулінг може проявлятися в образливих коментарях, погрозах, приниженні честі та гідності, розповсюдженні особистої інформації без згоди, при цьому його наслідки можуть бути навіть важчими за традиційні форми булінгу через постійний цифровий доступ до жертви та широку публічність агресивного контенту.

У 2019 році Кодекс України про адміністративні правопорушення було доповнено статтею 173-4, яка нормативно закріплює поняття булінгу учасника освітнього процесу та встановлює відповідальність за вчинення такого діяння, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій [1]. Однак на практиці застосування цієї статті має обмежений характер:

– по-перше, багато випадків кіберцькування залишаються непоміченими або не розцінюються як правопорушення через те, що стаття 173-4 КУпАП охоплює виключно учасників освітнього процесу;

– по-друге, відсутність чіткого визначення кібербулінгу у праві створює прогалини у його кваліфікації;

– по-третє, збір доказів у цифровій формі є складним без залучення спеціалістів, а потерпілі не завжди звертаються по допомогу вчасно.

Попри наявність окремих нормативних зрушень, система реагування на кібербулінг в Україні ще далека від ефективності. Заклади освіти часто не мають належних інструкцій або підготовки для виявлення ознак кіберцькування, а психологічна допомога дітям обмежується лише наявністю одного шкільного психолога, який не завжди має відповідну кваліфікацію у сфері цифрової безпеки. Водночас кіберполіція не в змозі оперативно реагувати на численні звернення, особливо коли йдеться про неповнолітніх учасників конфлікту. Часто кібербулінг здійснюється через закордонні платформи, які не завжди співпрацюють із українськими правоохоронними органами, особливо без судового рішення або запиту міжнародної допомоги. Тому існує об'єктивна потреба в оновленні правового підходу до захисту прав дитини у цифровому просторі.

Актуальним є закріплення в українському законодавстві окремого визначення кібербулінгу, яке би дозволило чітко відмежувати його від інших правопорушень. Окрім того, варто передбачити більш гнучкі механізми відповідальності за кібербулінг, особливо у випадку, коли правопорушниками є діти або підлітки. Така відповідальність має бути не стільки каральною, скільки виховною, з можливістю медіації, суспільно-корисних робіт, обов'язкового проходження психологічної консультації тощо. Разом із цим заклади освіти мають бути забезпечені інструкціями, алгоритмами реагування, зразками документів для фіксації випадків кіберцькування та схемами взаємодії з поліцією, соціальними службами й батьками.

Важливою складовою протидії кібербулінгу має стати системне навчання дітей цифровій грамотності та етиці поведінки онлайн. Міністерство освіти і науки України вже запровадило окремі навчальні курси, а на платформі Дія.Освіта з'явилися освітні серіали, присвячені цифровій безпеці. Проте ці ініціативи мають стати обов'язковими елементами шкільної програми з початкової школи з поступовим розширенням і поглибленням тематики. Батьки також потребують інформування та навчання – адже саме вдома дитина отримує перші настанови про безпечне користування Інтернетом. Платформи, що використовуються дітьми, мають впроваджувати ефективні фільтри та можливості блокування агресивних користувачів, а також оперативно реагувати на скарги щодо контенту, що порушує права дитини.

Ключовим чинником у розв'язанні проблеми кібербулінгу має стати міжвідомча взаємодія – злагоджена співпраця Міністерства освіти, Міністерства цифрової трансформації, Національної поліції, кіберполіції, шкіл, місцевих громад, ІТ-компаній та громадських організацій. Позитивним прикладом у цьому напрямі є співпраця МВС і МОН у створенні спільних рекомендацій для шкіл щодо протидії булінгу, а також пілотні проекти, в межах яких в окремих регіонах уже реалізуються моделі швидкого реагування на випадки онлайн-цькування. Більш того, варто запозичувати міжнародний досвід. Наприклад, у Франції діють мобільні додатки

для повідомлення про кібербулінг, а у Великобританії школи зобов'язані розробляти та впроваджувати внутрішні правила реагування на кіберзагрози. В Україні подібна практика тільки зароджується.

Психологічна підтримка жертв кібербулінгу повинна стати доступною та системною. Йдеться як про роботу шкільних психологів, так і про створення незалежних консультативних центрів, телефонів довіри, онлайн-платформ, куди дитина може звернутися анонімно. Також варто проводити кампанії з інформування про ознаки кібербулінгу та способи реагування на нього. У цьому процесі важливу роль відіграють неурядові організації та волонтери, які можуть ефективно охоплювати аудиторію дітей і підлітків через ті самі цифрові канали, де поширюється кіберцькування.

Отже, протидія кібербулінгу серед дітей в Україні є складним завданням, що вимагає не лише нормативного регулювання, а й глибоких змін у культурі цифрової поведінки. Необхідно чітко визначити поняття кібербулінгу в праві, запровадити алгоритми дій для закладів освіти, розвивати цифрову грамотність з молодшого віку, забезпечити психологічну підтримку постраждалих, активізувати роботу держави з приватними платформами та впроваджувати міжнародні стандарти. Тільки за умов цілісного та системного підходу можна сформувати безпечне цифрове середовище, у якому права дитини будуть захищені не лише на папері, а й на практиці.

Список використаних джерел

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. №8073-Х. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. № 51. Ст. 1122.

Андрій СІРКО

ад'юнкт кафедри
адміністративного права і процесу
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ПОЛОЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ТА НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ

Для ефективного захисту прав дітей на національному рівні, міжнародні стандарти вимагають комплексного підходу, що включає законодавчі ініціативи, інституційну підтримку та використання адміністративно-правових механізмів. При цьому надзвичайно важливо, щоб національне законодавство відповідало міжнародним вимогам. Так, одним з основних міжнародних документів, що визначає стандарти захисту прав дітей, є